

УДК 37.013:681.3.06

DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2025.2.9>**Борканюк Алла Борисівна**

кандидат філософських наук, доцент,

доцент кафедри філософії

Національної академії Служби безпеки України

вул. М. Максимовича, 22, Київ, Україна

orcid.org/0000-0001-8339-5113**Шульмін Сергій Олександрович**

старший викладач кафедри філософії

Національної академії Служби безпеки України

вул. М. Максимовича, 22, Київ, Україна

orcid.org/0000-0002-2929-2583

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ОСОБИСТОСТІ

У сучасному інформаційному суспільстві критичне мислення виступає фундаментальним механізмом забезпечення інформаційної безпеки особистості. Актуальність цієї проблематики зумовлена зростанням інформаційних загроз, серед яких дезінформація, маніпуляції, пропаганда та інформаційно-психологічні операції, що використовують когнітивні спотворення для впливу на свідомість людини. З огляду на динамічний розвиток цифрових технологій та алгоритмічного персоналізованого контенту, критичне мислення стає необхідною компетентністю, що дозволяє особистості зберігати когнітивну автономність, аналізувати достовірність інформації та протидіяти маніпулятивним стратегіям. **Метою дослідження** є аналіз критичного мислення як ключового чинника інформаційної безпеки особистості, виявлення його ролі у протидії сучасним інформаційним загрозам та визначення технологічних та освітніх підходів до його розвитку. **Методологія дослідження** базується на комплексному поєднанні пошукового аналізу наукової та методичної літератури, індуктивно-дедуктивного підходу, теоретичного моделювання, з'ясування причинно-наслідкових зв'язків, а також методів систематизації, абстрагування та конкретизації. Це дозволило здійснити структурований аналіз концепції критичного мислення, його когнітивних механізмів та практичних аспектів застосування в інформаційному середовищі. Результати дослідження демонструють, що критичне мислення виконує ключову роль у формуванні інформаційної грамотності та цифрової компетентності, що є важливими запобіжниками інформаційних атак. Доведено, що розвиток цієї навички сприяє деконструкції маніпулятивних стратегій, виявленню фейкових новин, подоланню когнітивних упереджень та інформаційної поляризації. Особливу увагу приділено технологічним аспектам, зокрема застосуванню інструментів фактчекінгу, штучного інтелекту для перевірки інформації, а також впровадженню освітніх програм та інтерактивних симуляцій для розвитку критичного мислення. Дослідження підтверджує, що критичне мислення є необхідним елементом інформаційної безпеки особистості, що дозволяє адаптуватися до викликів сучасного інформаційного простору. Отримані **результати дослідження** мають вагоме практичне значення для формування стійкості особистості до інформаційних загроз у сучасному цифровому середовищі. Результати дослідження можуть бути застосовані в діяльності державних органів, громадських організацій та медіаіндустрії з метою розробки ефективних стратегій протидії дезінформації, пропаганді та маніпулятивному контенту.

Ключові слова: критичне мислення, фактчекінг, дезінформація, інформаційна безпека, цифрова компетентність, когнітивне упередження.

Вступ. Критичне мислення є фундаментальною складовою інформаційної безпеки особистості в умовах сучасного інформаційного суспільства, де кількість комунікативних потоків зростає експоненційно, а маніпулятивні технології набувають дедалі більшої витонченості. В умовах гібридних загроз, інформаційних війн та дезінформаційних кампаній суб'єкт інформаційної взаємодії

постає перед необхідністю не лише сприймати та аналізувати дані, а й здійснювати рефлексивну оцінку їхньої достовірності, відповідності реальності та потенційних наслідків їхнього впливу.

Інформаційний простір формується під впливом як традиційних ЗМІ, так і цифрових платформ, алгоритмічні механізми яких сприяють створенню так званих «інформаційних бульбашок», що підсилюють ефект когнітивних упереджень. Відтак критичне мислення виступає запобіжником проти когнітивного і технологічного нав'язування викривленої картини світу, забезпечуючи автономність суджень та когнітивну резистентність до зовнішніх впливів.

У сучасній парадигмі інформаційної безпеки особистості критичне мислення розглядається не лише як здатність до логічного аналізу, а й як інтегративний механізм ідентифікації маніпулятивних стратегій, деконструкції пропагандистських наративів та розпізнавання психологічного впливу. Його розвиток є ключовою умовою формування інформаційної самодостатності особистості, що особливо актуально в умовах глобальних криз, інформаційних війн та високої динаміки соціополітичних трансформацій.

Метою дослідження є аналіз критичного мислення як фундаментального механізму забезпечення інформаційної безпеки особистості, визначення його ролі у протидії інформаційним загрозам та розробка концептуальних підходів до розвитку критичного мислення в умовах сучасного цифрового середовища.

Завдання дослідження:

1. Охарактеризувати теоретико-методологічні засади критичного мислення та його значення для інформаційної безпеки особистості.
2. Проаналізувати основні види інформаційних загроз, механізми маніпуляції свідомістю та роль критичного мислення у їхній нейтралізації.
3. Дослідити когнітивні та психологічні аспекти критичного мислення, його вплив на інформаційну стійкість особистості.
4. Розглянути технологічні виклики та можливості розвитку критичного мислення в цифровому просторі.

Методи дослідження. Методологія дослідження ґрунтується на комплексному підході, що включає пошуковий аналіз наукової та методичної літератури з метою ідентифікації ключових концепцій критичного мислення та його ролі в інформаційній безпеці особистості. Індукція та дедукція застосовувалися для узагальнення отриманих теоретичних положень та їхнього подальшого логічного розгортання в структурі дослідження. Теоретичне моделювання дозволило сформувати концептуальні підходи до розвитку критичного мислення як механізму протидії інформаційним загрозам. З'ясування причинно-наслідкових зв'язків здійснювалося з метою аналізу впливу когнітивних процесів на інформаційну стійкість особистості, що забезпечило системне бачення взаємозв'язків між критичним мисленням, медіаграмотністю та цифровою безпекою. Методи систематизації, абстрагування та конкретизації сприяли структурованому викладу матеріалу, виділенню основних характеристик критичного мислення та його практичних аспектів у контексті сучасного інформаційного простору.

Результати дослідження. Критичне мислення є інтегративною когнітивною здатністю особистості, що забезпечує рефлексивний та системний аналіз інформаційних потоків, дозволяючи ідентифікувати релевантність, достовірність та логічну послідовність аргументів. У структурі когнітивних процесів критичне мислення відіграє ключову роль як механізм адаптивної когнітивної регуляції, що сприяє мінімізації впливу когнітивних викривлень та зниженню ймовірності імпліцитного прийняття маніпулятивних наративів [1, с. 25].

На думку О. І. Пометун критичне мислення – це здатність людини усвідомлювати власну позицію з того чи іншого питання, вміння знаходити нові ідеї, аналізувати події і оцінювати їх, приймати ретельно обдумані, зважені рішення стосовно будь-яких думок і дій [2, с. 49].

У визначенні М. Скрайвена і Р. Поля критичне мислення постає як «інтелектуально дисциплінований процес активної і вмілої концептуалізації, застосування, аналізу, синтезу і / та оцінки інформації, отриманої шляхом спостереження, досвіду, рефлексії, міркувань чи спілкування, який слугує основою для переконань та дій» [3, с. 9].

А. Є. Конверський зазначає, що критичне мислення або усвідомлене міркування – це «вмінням будувати доведення, вмінням висувати гіпотези, проводити аналогії, нарешті, знаходити помилки у своїх і чужих міркуваннях». На думку науковця критичне мислення – це процес «творення і розробка логічного інструментарію для формування переконання». Дослідник наголошує, що важливим стає уміння піддавати сумніву та аналізу будь-яку інформацію [4, с. 20–21].

У концептуальному дискурсі критичне мислення розглядається як метакогнітивний процес, що передбачає усвідомлений підхід до оцінки інформації, її кореляцію з емпіричними даними та застосування аналітичних стратегій у процесі прийняття рішень. Його ключовою функцією є підвищення рівня когнітивної автономності особистості, що особливо актуально в умовах інформаційних загроз та інтенсивного впливу цифрових технологій на процеси соціальної комунікації.

Критичне мислення ґрунтується на чотирьох базових характеристиках: аналізі, оцінці, рефлексії та аргументації. Аналіз – це процес розбирання інформації на складові для перевірки їхньої відповідності фактам, використовуючи логічні підходи. Оцінка передбачає перевірку правдивості тверджень та виявлення можливих помилок чи маніпуляцій. Рефлексія – це усвідомлення власних когнітивних процесів і впливу упереджень на прийняття рішень. Аргументація полягає в чіткому представлення своїх думок із доказами і контраргументами, з метою уникнення хибних висновків [1, с. 32].

В умовах сучасного інформаційного суспільства особистість піддається численним інформаційним загрозам, що впливають на її когнітивні процеси, поведінку та соціальну активність. Відсутність належного рівня критичного мислення може зумовлювати некритичне сприйняття неправдивих або маніпулятивних наративів, що призводить до спотвореного уявлення про реальність та прийняття ірраціональних рішень.

Основними видами інформаційних загроз є:

- Дезінформація – цілеспрямоване поширення неправдивої або викривленої інформації з метою введення аудиторії в оману.

- Фейки – спотворена або вигадана інформація, що маскується під достовірні новини чи факти. Фейковий контент часто поширюється в соціальних мережах, де алгоритми підсилюють його видимість, сприяючи масовому впливу.

- Пропаганда – систематичне нав'язування певних ідеологічних установок, що спрямовані на формування суспільної думки в інтересах конкретних політичних, соціальних чи економічних груп.

- Маніпуляції – методи інформаційного впливу, що спрямовані на приховане формування певних переконань, емоційних реакцій чи поведінки аудиторії.

- Інформаційно-психологічні операції (ІПсО) – комплексні стратегії, що поєднують методи дезінформації, психологічного впливу та когнітивних маніпуляцій [5, с. 8].

Критичне мислення відіграє ключову роль у протидії цим загрозам, оскільки дозволяє особистості свідомо аналізувати інформаційні потоки, виявляти маніпулятивні техніки та ухвалювати раціональні рішення на основі перевірених фактів.

Для ефективного протистояння інформаційним загрозам необхідно застосовувати системні методи розпізнавання неправдивої інформації. Основні з них включають:

- Фактчекінг (перевірка фактів) – верифікація інформації шляхом аналізу офіційних джерел, наукових досліджень, незалежних журналістських розслідувань та експертних оцінок.

- Аналіз джерела інформації – перевірка авторитетності джерела, рівня його репутації та зв'язку з певними зацікавленими групами.

- Контентний аналіз – дослідження тексту або аудіовізуального контенту на наявність риторичних маніпуляцій, викривлення фактів, емоційних тригерів та невідповідностей.

- Перехресне порівняння інформації – зіставлення отриманої інформації з альтернативними незалежними джерелами для визначення її узгодженості та обґрунтованості.

- Оцінка емоційного впливу – критичне осмислення того, які емоції викликає інформація, оскільки маніпулятивні повідомлення часто експлуатують страх, гнів, обурення або ейфорію для посилення некритичного сприйняття [6, с. 100–101].

Сучасні інформаційні загрози активно використовують когнітивні спотворення – систематичні помилки в мисленні, що впливають на сприйняття реальності та ухвалення рішень. У рамках маніпулятивних стратегій найбільш поширеними є нижченаведені ключові механізми впливу.

Ефект підтвердження (confirmation bias) – проявляється у схильності людини сприймати лише ті факти, які узгоджуються з її попередніми переконаннями, ігноруючи суперечливі дані. Це сприяє формуванню замкненого світогляду, в якому нова інформація не піддається критичному аналізу, а лише підсилює вже існуючі уявлення. Інший небезпечний механізм – ефект правдоподібності (illusory truth effect), згідно з яким багаторазове повторення певної інформації підвищує її суб'єктивну правдоподібність у сприйнятті особистості, навіть якщо вона є неправдивою. Маніпулятивні інформаційні стратегії також використовують поляризацію думок, яка спрямована на цілеспрямоване посилення розбіжностей у суспільстві, створення ворожих наративів та унеможливлення конструктивного діалогу між різними групами населення.

Окрім цього, важливим елементом маніпулятивних технологій є техніка «великої брехні», що базується на створенні масштабних дезінформаційних кампаній, які, через свою грандіозність та масштабність, сприймаються як правдиві, навіть якщо їхня абсурдність є очевидною [7, с. 94–95].

Сучасні цифрові технології також суттєво змінюють спосіб сприйняття інформації, сприяючи появі так званих інформаційних «бульбашок». Інформаційна «бульбашка» (filter bubble) – це ізолюваний інформаційний простір, у якому особистість взаємодіє лише з контентом, що підтверджує її поточні погляди, уникаючи альтернативних точок зору. Цей феномен є наслідком алгоритмічної обробки даних, яка ґрунтується на попередніх уподобаннях користувача, що призводить до замкнутості інформаційного середовища та відсутності різноманітності в отримуваних даних.

Наслідки такого процесу є вкрай небезпечними. Інформаційні «бульбашки» сприяють підвищенню когнітивної закритості, знижуючи рівень критичного аналізу альтернативних поглядів. Вони також посилюють ідеологічну поляризацію суспільства, створюючи сприятливе середовище для маніпулятивного впливу та дезінформаційних кампаній.

Єдиним ефективним способом протидії цим процесам є розвиток критичного мислення, яке дозволяє особистості виходити за межі інформаційних «бульбашок» та формувати здатність до об'єктивного аналізу інформації. Усвідомлений підхід до вибору джерел, розуміння алгоритмів персоналізованого контенту, аналіз різних точок зору та вміння розпізнавати маніпулятивні техніки сприяють формуванню інформаційної безпеки особистості. У сучасних умовах критичне мислення стає не лише інтелектуальною навичкою, а й необхідним засобом захисту від інформаційних загроз, що дозволяє людині зберігати автономність свідомості та ухвалювати раціональні рішення у цифровому середовищі [8, с. 28].

Слід зазначити, що критичне мислення відіграє фундаментальну роль у формуванні інформаційної грамотності, забезпечуючи здатність особистості ефективно орієнтуватися в сучасному цифровому середовищі та протидіяти інформаційним загрозам. Важливими компонентами цього процесу є інформаційна гігієна та цифрова компетентність, які виступають ключовими запобіжниками маніпулятивного впливу. Інформаційна гігієна передбачає усвідомлене споживання інформації, перевірку джерел, критичну оцінку контенту та зменшення впливу деструктивних інформаційних потоків. Цифрова компетентність охоплює вміння працювати з інформаційними технологіями, аналізувати алгоритмічні механізми поширення контенту, а також розпізнавати методи інформаційних атак, що особливо актуально в умовах масового використання штучного інтелекту та персоналізованих алгоритмів у медійному просторі [9, с. 46].

Розвиток критичного мислення як елементу інформаційної грамотності потребує комплексного підходу, в якому освіта відіграє ключову роль. Ефективними є як формальні, так і неформальні освітні стратегії, що включають прикладні методики аналізу інформації, дебатні технології, навчання фактчекінгу та розбір маніпулятивних технік. Освіта повинна не лише надавати теоретичні знання, а й розвивати практичні навички оцінки інформаційних потоків, сприяти формуванню аналітичного мислення та навичок медіаграмотності. Особливо важливим є використання методик фактчекінгу, які дозволяють перевіряти достовірність інформації, розпізнавати фейки та виявляти системні маніпуляції. Поєднання інформаційної гігієни, цифрової

компетентності та освітніх стратегій сприяє підвищенню рівня інформаційної безпеки особистості, формуючи її стійкість до деструктивного інформаційного впливу [10, с. 67].

Психологічні та когнітивні аспекти критичного мислення відіграють ключову роль у забезпеченні інформаційної стійкості особистості, оскільки когнітивні процеси безпосередньо взаємодіють з емоційними реакціями, що впливають на обробку та інтерпретацію інформації. Емоції, зокрема страх, гнів чи ейфорія, можуть значно знижувати здатність до аналітичного мислення, підвищуючи ймовірність прийняття імпульсивних рішень та сприйняття маніпулятивного контенту. Когнітивні упередження, такі як ефект прив'язки, ілюзія знань або помилка підтвердження, спотворюють сприйняття реальності, формуючи некритичне ставлення до отриманих даних. Подолання цих упереджень вимагає усвідомленої рефлексії, що передбачає системний перегляд власних переконань, аналіз логічної послідовності аргументів та перевірку джерел інформації. Скептицизм як інструмент когнітивної стійкості дозволяє запобігати автоматичному прийняттю інформації на віру, стимулюючи глибший аналіз її достовірності. Саме поєднання рефлексивного мислення, скептичного підходу та емоційної саморегуляції сприяє формуванню критичної свідомості, що є запорукою ефективного протистояння дезінформаційним загрозам та інформаційним маніпуляціям у сучасному цифровому середовищі [11, с. 82–83].

Сучасний етап розвитку інформаційного суспільства супроводжується стрімким зростанням технологічних викликів, зумовлених інтеграцією штучного інтелекту (ШІ) та алгоритмічного моделювання в комунікативні процеси, що, з одного боку, відкриває нові можливості для аналізу інформаційних потоків, а з іншого – посилює ризики маніпулятивного впливу. Застосування алгоритмів машинного навчання у генерації контенту сприяє створенню високореалістичних дезінформаційних матеріалів, *deepfake*-відео, а також персоналізованих наративів, які використовують психологічні вразливості аудиторії для впливу на її переконання. Автоматизовані системи аналізу соціальних мереж і поведінкових моделей користувачів дозволяють оптимізувати інформаційні кампанії, спрямовані на поширення фейкових новин та формування соціальної поляризації. Тож, технологічні виклики вимагають розробки ефективних стратегій протидії інформаційним загрозам, серед яких ключову роль відіграє критичне мислення як адаптивний механізм когнітивної резистентності [5, с. 11].

У відповідь на ці виклики розвиваються спеціалізовані інструменти для перевірки інформації, що використовують алгоритмічний аналіз текстових, аудіо – та відеоматеріалів, машинне навчання для ідентифікації дезінформації, а також автоматизовані платформи фактчекінгу. Такі ресурси, як OpenAI GPT-детектори, алгоритми виявлення аномалій у даних та блокчейн-технології для забезпечення достовірності інформації, відіграють критичну роль у боротьбі з маніпулятивними стратегіями. Крім того, розвиток цифрової освіти сприяє підвищенню рівня критичного мислення за допомогою масових відкритих онлайн-курсів (МООС), інтерактивних платформ та когнітивних симуляцій, що моделюють ситуації зіткнення з інформаційними загрозами та розвивають навички аналізу та оцінки медіаконтенту. Використання адаптивного навчання та гейміфікаційних підходів сприяє формуванню стійкості до деструктивного інформаційного впливу, що є важливим чинником зміцнення інформаційної безпеки особистості у високотехнологічному середовищі [12, с. 171].

Висновки. Отже, критичне мислення є ключовим елементом інформаційної безпеки особистості, забезпечуючи здатність до усвідомленого аналізу інформації, ідентифікації маніпулятивних стратегій та прийняття обґрунтованих рішень. Воно виступає ефективним інструментом протидії дезінформації, фейковим новинам, пропагандистським наративам та алгоритмічним механізмам персоналізованого контенту, що створюють інформаційні «бульбашки». В умовах цифрової епохи критичне мислення слід розглядати не лише як когнітивну здатність, а й як стратегічний ресурс, необхідний для адаптації особистості до динамічного інформаційного середовища. Освітні технології є ефективними засобами формування критичного мислення та зміцнення когнітивної резистентності особистості. Подальші дослідження можуть бути зосереджені на розробці інтегрованих методик розвитку критичного мислення в освітньому та професійному середовищі, а також на аналізі впливу новітніх технологій на механізми маніпулятивного інформаційного впливу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. King F. J., Goodson L., Rohani F. Higher order thinking skills: definition, teaching strategies, assessment. The Center for Advancement of Learning and Assessment, Florida State University, 2018. 178 p.
2. Пометун О. І. Основи критичного мислення: навч. посіб. для учнів старших класів загальноосвітньої школи. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. 216 с.
3. Кругляк М. І. Критичне мислення. Матеріали III частини онлайн-курсу «Логіка, аргументація, критичне мислення». Київ, 2021. 193 с.
4. Конверський А. Є. Критичне мислення: підручник для студентів вищих навчальних закладів усіх спеціальностей. К.: Центр учбової літератури, 2020. 370 с.
5. Мельничук В. В., Горохова Л. В. Критичне мислення як складова інформаційної безпеки. *Вісник Львівського університету. Сер.: філософські науки*. 2022. №29. С. 7–13.
6. Золотар О. О. Критичне мислення як необхідна умова безпеки людини в інформаційному суспільстві: соціально-правовий аналіз. *Інформаційна безпека людини, суспільства, держави*. 2018. № 1. С. 98–105.
7. Tymoshenko N., Kalchenko L. Innovative approaches to the formation of critical thinking of future specialists in the socioeconomic sphere. Modern trends in the science, education and business: monograph. Varna, 2024. Pp. 86–106.
8. Бутнік-Сіверський О. Б. Інтелектуальний капітал: теоретичний аспект. *Інтелектуальний капітал*. 2023. № 1. С. 23–30.
9. Горяїнов А. Основи критичного мислення. Київ: Книгоноша, 2022. 120 с.
10. Симоненко С., Грек О. Дослідження рівня сформованості критичного мислення як компонента інформаційно-психологічної безпеки студентів. *Наука і освіта*. №4. 2022. С. 64–71. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2022-4-11>.
11. Громова Н. М. Психологічні особливості установки на критичне мислення. *Актуальні проблеми психології*. 2015. Т. 10. Вип. 27. С. 79–88.
12. Курило В. С., Караман О. Л., Степаненко В. І. Критичне мислення і протидія маніпулятивному впливу в контексті безпеки особистості в інформаційно-психологічному вимірі війни. *Соціальна педагогіка. Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 60. С. 167–172. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/60.34>.

REFERENCES

1. King, F. J., Goodson, L., & Rohani, F. (2018). *Higher order thinking skills: Definition, teaching strategies, assessment*. The Center for Advancement of Learning and Assessment, Florida State University.
2. Pometun, O. I. (2010). *Osnovy krytychnoho myslennia: Navchalnyi posibnyk dlia uchniv starshykh klasiv zahalnoosvitnoi shkoly* [Fundamentals of critical thinking: A textbook for high school students]. Ternopil: Navchalna knyha – Bohdan, 216 s. [in Ukrainian]
3. Kruhljak, M. I. (2021). *Krytychne myslennia. Materialy III chastyny onlain-kursu «Lohika, arhumentatsiia, krytychne myslennia»* [Critical thinking. Materials of the third part of the online course «Logic, argumentation, critical thinking»]. Kyiv, 193 s. [in Ukrainian]
4. Konverskyi, A. Ye. (2020). *Krytychne myslennia: Pidruchnyk dlia studentiv vyshchykh navchalnykh zakladiv usikh spetsialnostei* [Critical thinking: A textbook for students of all higher education specialties]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury, 370 s. [in Ukrainian]
5. Melnychuk, V. V., & Horokhova, L. V. (2022). *Krytychne myslennia yak skladova informatsiinoi bezpeky* [Critical thinking as a component of information security]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii: Filosofski nauky*, (29), S. 7–13 [in Ukrainian]
6. Zolotar, O. O. (2018). *Krytychne myslennia yak neobkhidna umova bezpeky liudyny v informatsiinomu suspilstvi: Sotsialno-pravovyi analiz* [Critical thinking as a necessary condition for human security in the information society: A socio-legal analysis]. *Informatsiina bezpeka liudyny, suspilstva, derzhavy*, (1), S. 98–105 [in Ukrainian]
7. Tymoshenko, N., & Kalchenko, L. (2024). Innovative approaches to the formation of critical thinking of future specialists in the socioeconomic sphere. *In Modern trends in the science, education and business: Monograph* (pp. 86–106). Varna.
8. Butnik-Siverskyi, O. B. (2023). *Intelektualnyi kapital: Teoretychnyi aspekt* [Intellectual capital: Theoretical aspect]. *Intelektualnyi kapital*, (1), S. 23–30 [in Ukrainian]
9. Horiajinov, A. (2022). *Osnovy krytychnoho myslennia* [Fundamentals of critical thinking]. Kyiv: Knyhonosha, 120 s. [in Ukrainian]

10. Symonenko, S., & Hrek, O. (2022). Doslidzhennia rivnia sformovanosti krytychnoho myslennia yak komponenta informatsiino-psykholohichnoi bezpeky studentiv [Research on the level of critical thinking as a component of students' information and psychological security]. *Nauka i osvita*, (4), S. 64–71. <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2022-4-11> [in Ukrainian]
11. Hromova, N. M. (2015). Psykholohichni osoblyvosti ustanovky na krytychne myslennia [Psychological features of critical thinking attitudes]. *Aktualni problemy psykholohii*, 10 (27), S. 79–88 [in Ukrainian]
12. Kurylo, V. S., Karaman, O. L., & Stepanenko, V. I. (2023). Krytychne myslennia i protydiia manipulyativnomu vplyvu v konteksti bezpeky osobystosti v informatsiino-psykholohichnomu vymiri viiny [Critical thinking and countering manipulative influence in the context of personal security in the information and psychological dimension of war]. *Sotsialna pedahohika. Innovatsiina pedahohika*, (60), S. 167–172. <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/60.34> [in Ukrainian]

Borkaniuk Alla Borysivna

Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Philosophy
National Academy of the Security Service of Ukraine
22, M. Maksymovycha str. Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0001-8339-5113

Shulmin Serhiy Oleksandrovych

Senior Lecturer at the Department of Philosophy
National Academy at the Security Service of Ukraine
22, M. Maksymovycha str. Kyiv, Ukraine
orcid.org/0000-0002-2929-2583

CRITICAL THINKING AS A COMPONENT OF PERSONAL INFORMATION SECURITY

In today's information society, critical thinking is a fundamental mechanism for ensuring an individual's information security. The relevance of this issue is due to the increasing information threats, including disinformation, manipulation, propaganda, and information-psychological operations that use cognitive biases to influence people's consciousness. Given the dynamic development of digital technologies and algorithmically personalized content, critical thinking becomes a necessary competence that allows individuals to maintain cognitive autonomy, analyze the reliability of information, and counteract manipulative strategies.

*The aim of the study is to analyze critical thinking as a key factor in personal information security, to identify its role in countering modern information threats, and to determine technological and educational approaches for its development. **The research methodology** is based on a comprehensive combination of exploratory analysis of scientific and methodological literature, inductive-deductive approach, theoretical modeling, causal analysis, as well as methods of systematization, abstraction, and concretization. This allowed for a structured analysis of the concept of critical thinking, its cognitive mechanisms, and practical aspects of application in the information environment.*

***The research results** demonstrate that critical thinking plays a key role in the formation of information literacy and digital competence, which are important safeguards against information attacks. It has been proven that the development of this skill contributes to the deconstruction of manipulative strategies, detection of fake news, overcoming cognitive biases, and combating information polarization. Special attention is given to technological aspects, in particular the use of fact-checking tools, artificial intelligence for information verification, as well as the implementation of educational programs and interactive simulations for the development of critical thinking.*

The study confirms that critical thinking is an essential element of personal information security, enabling individuals to adapt to the challenges of the modern information space. The research results have significant practical implications for shaping individuals' resilience to information threats in the current digital environment. The findings can be applied by government agencies, public organizations, and the media industry to develop effective strategies to counteract disinformation, propaganda, and manipulative content.

Key words: critical thinking, fact-checking, disinformation, information security, digital competence, cognitive bias.